
**PROJECTE DEL GRUP DE TREBALL DE DETECCIÓ, VALORACIÓ I
INTERVENCIÓ
(Comissió de Treball Protecció a la Persona Major)**

**“Visibilització i intervenció vers la desprotecció i el
maltractament associats a l’edat avançada”**

Integrants del grup de treball:

Robert C. Fernández	IMAS (Coordinació grup de treball)
Catalina Garcia	IMAS (Secció Foment Autonomia)
Margalida Pocoví	IMAS (Secció Foment Autonomia)
Núria Vaquer	IMAS (Equip Prioritat Social)
Francisca Barceló	IMAS (Servei d'Autoritzacions, Registre i Inspeccions)
Margarita Bestard	IMAS (Servei d'Autoritzacions, Registre i Inspeccions)
Carmen Touza	Universitat de les Illes Balears
Margalida Vives	Universitat de les Illes Balears
Arnau Socies	Fundació Aldaba
Roberto Peñalver	Fundació Balear d'Atenció a la Dependència
Virgina Llamazares	INTRESS
M. Dolors Fortuny	Col·legi Oficial Psicologia
Catalina Juan	Ajuntament Palma
Antoni Bauzà	Grup SAR QUAVITAE

Línia de treball

DETECCIÓ, VALORACIÓ I INTERVENCIÓ vers el MALTRACTAMENT EN EL MAJORS a l'àmbit comunitari

Denominació de l'acció: "Visibilització i intervenció vers la desprotecció i el maltractament associats a l'edat avançada"

Tipologia de l'acció: Disseny i implantació d'un sistema integral de detecció, valoració i intervenció especialitzat i referent vers els maltractaments de les persones majors.

1. Justificació

Encara que els maltractaments cap a les persones majors hagen existit des de l'antiguitat, no comencen a ser reconeguts com un problema que necessita ser definit, estudiat i sobre el qual han d'intervenir els professionals fins a la meitat dels anys setanta del segle passat. Actualment existeix un consens generalitzat en considerar-ho com un problema social amb greus conseqüències i que suposa una violació dels drets de les persones majors. Els estudis mostren com els maltractaments menyscaben la qualitat de vida de les persones majors, poden produir greus conseqüències en la seva salut, en la seva seguretat, en el seu benestar econòmic, i augmenten la morbiditat i la mortalitat de les víctimes.

Els estudis de prevalença indiquen que es tracta d'un problema més freqüent del que pot semblar. Encara que els resultats dels estudis de prevalença són molt variats, depenent del tipus de definicions utilitzades, de les metodologies de mostreig, de les tècniques utilitzades per recollir la informació i de factors socials i culturals, entre uns altres, comptem amb algunes estimacions com les presentades en l'European Report on Preventing Elder Maltreatment (World Health Organization, 2011). Segons aquest informe, un 2,7% de les persones majors havien experimentat maltractament físic (l'equivalent a 4 milions de persones de 60 o més anys), un 0,7% havien patit abús sexual (l'equivalent a un milió de persones majors), un 19,4 % maltractament psicològic (uns 29 milions de persones majors) i un 3,8% havia estat víctima d'explotació econòmica (uns 6 milions de persones majors). La prevalença dels maltractaments en la comunitat se situaria entorn del 3% i podria ser més elevada entre les persones majors amb necessitats més elevades de suport, arribant al 25%. Segons aquest mateix informe, la prevalença mitjana dels maltractaments patits per les persones

majors de la Unió Europea que rebien cures formals (no de cuidadors familiars) a la seva llar o altres institucions de cures va ser del 11%. Aquestes dades mostren la freqüència amb la qual es produeix el problema, que podríem considerar encara major si s'incloueren les taxes de prevalença de tipologies com la negligència o l'autonegligència. En el cas dels estudis sobre població espanyola, els resultats dels estudis de prevalença (Melsa, 2001; Garre-Olmo, Planas-Pujol, López-Pousa, Juvinya i Vilalta-Franch, 2009; Pérez-Prasons et al., 2008; Cingle et al., 2005; Sancho, 2011) varien, encara que podríem dir que la majoria dels autors consideren una taxa de prevalença del 10%. D'altra banda, el procés d'envelliment de la població pot fer que s'incrementi el nombre de persones afectades. Es preveu que a Europa el percentatge de persones de 65 o més anys cresqui del 14% en 2010 al 25% en 2050, any en el qual aproximadament un terç de la població tindrà 60 o més anys.

Davant d'aquesta realitat, altres països fa ja alguns d'anys que van engegar programes de prevenció i protocols i serveis d'intervenció. A Espanya el desenvolupament d'aquest tipus de recursos ha estat posterior, però són cada vegada més nombrosos els protocols i guies d'actuació que s'han anat creant en diferents comunitats autònomes. A Mallorca, el Servei de Protecció del Major de l'Àrea de Gent Gran de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS), per mitjà de l'equip tècnic de Prioritat Social ha estat el responsable de l'abordatge de les situacions de desprotecció i de maltractaments en la comunitat de les persones majors. Entre 2010 i 2014 han intervingut en un total de 754 casos, la qual cosa és un indicador de la rellevància del problema i de la necessitat d'optimitzar la resposta dels recursos existents. Aquest és el cas del projecte que aquí es presenta i que ha estat realitzat per la Comissió de Treball de Protecció a les Persones Majors de l'Observatori de les Persones Majors de Mallorca. Es tracta d'una proposta de treball per dissenyar, implementar i avaluar un sistema d'intervenció davant situacions de maltractaments a les persones majors en l'àmbit comunitari. Aquesta proposta es fonamenta en els següents punts:

1. L'aprofitament de l'experiència acumulada pels professionals del programa de Prioritat Social.
2. La participació de tots els serveis i institucions implicats en l'abordatge de les situacions de maltractaments en la comunitat.
3. La capacitació tècnica dels professionals que formaran part del projecte.
4. La fonamentació científica de les intervencions plantejades.
5. El plantejament d'uns principis d'actuació que respectin els drets de les persones majors i les seves famílies.

6. La convicció que l'avaluació de les actuacions dels professionals permet implementar accions de millora dels sistemes de prestació de serveis i rendir comptes a la societat dels resultats obtinguts.

2. Breu descripció del projecte

El projecte consisteix en el disseny i posterior implantació d'un sistema integral de detecció, valoració i intervenció vers la desprotecció i el maltractament a les persones majors.

Aquest sistema pretén ser una plataforma especialitzada, integrada i referent en el tema i adreçada especialment als professionals implicats en l'atenció a les persones majors.

Pensat per desenvolupar-se d'una manera gradual, el projecte pretén abraçar tots els moments del procés de protecció d'una persona major quan es veu afectada per la desprotecció greu i/o el maltractament.

3. Objectius del projecte

Objectius Generals	Objectius Específics
Visibilitzar la desprotecció i els diferents maltractaments associats a l'edat avançada.	Potenciar la recerca vers la identificació dels abusos i els maltractaments al majors.
	Potenciar la detecció sistemàtica dels abusos i els maltractaments al majors.
Dotar els professionals implicats d'un marc de referència comú en quant a coneixents i eines especialitzades per combatre els maltractaments.	Garantir la capacitat tècnica dels professionals implicats.
	Establir un model d'intervenció efectiu, consensuat i avalat científicament vers el maltractament.
Empoderar, cohesionar i integrar la xarxa de protecció del major al territori.	Impulsar el treball en xarxa des de la perspectiva comunitària.
	Crear i consolidar espais de treball interdisciplinaris.

4. Abast institucional.

La missió i naturalesa del projecte obliga a una presència i implicació de totes aquelles institucions que tenen responsabilitat en la protecció dels majors.

5. Eixos del projecte. Identificació dels Processos implicats.

S'han establert quatre eixos essencials del sistema de protecció projectat. Cada un dels eixos haurà de contar amb una descripció i operativització dels seus processos essencials suficient per assolir l'efectivitat del sistema final.

Per a cada un dels eixos essencials s'aplicarà la metodologia de recerca establerta en l'apartat anterior seguint les quatre fases assenyalades abans.

- **Detecció**
- **Avaluació**
- **Valoració**
- **Intervenció**

6. Fases del projecte.

El projecte està pensat per dur-se a terme en tres fases per a cada una de les seves parts essencials més una final de seguiment i avaluació dissenyada específicament:

- 2. Recerca**
- 3. Disseny**
- 4. Implantació**
- 5. Seguiment – Avaluació**

Per a la posta en marxa de cada una de les fases el grup de treball seguirà la metodologia pròpia per aquests projectes descrita a la bibliografia especialitzada:

- 1. Creació i organització d'equips de treball.**
- 2. Treball dels equips per dissenyar les fases d'actuació del sistema:**
 - a) Detecció**
 - b) Valoració**

c) Intervenció

3. Disseny de l'avaluació dels resultats i el funcionament del sistema.

4. Implementació i avaluació del sistema.

Es comenta que dissenyar el sistema de detenció de maltractament, significa dissenyar un protocol i instruments de valoració, es a dir elaborar un manual integrat dins el sistema per valorar el maltractament. També, la necessitat de normalitzar el sistema de recollida de informació, (recollida d'ítems).

7. Recursos:

Donades la complexitat i abast del projecte, per altra banda coherents amb la missió del mateix, una adequada disponibilitat i gestió dels recursos serà fonamental. L'estudi acurat dels costos associats a cada una de les fases suposarà en si mateix un punt de partida imprescindible.

Sempre amb l'objectiu de l'eficiència en les despeses però sense minvar la qualitat i l'abast desitjat, s'inclouen a continuació la tipologia de recursos imprescindibles:

- **Recursos materials:**

Material fungible i suport informàtic. Espais físics per a les reunions de treball.

- **Recursos humans:**

Membres de la línia de treball que col·laborin amb l'elaboració del projecte en els diferents moments i fases del mateix. Han d'estar implicats membres representants de totes les institucions estratègicament implicades.

- **Recursos econòmics:**

L'IMAS aportarà els espais físics per a les reunions de treball dels membres de la comissió. També aportarà part de la jornada laboral del coordinador/a de la comissió així com d'aquells integrants de la mateixa que pertanyen a la seva plantilla.

Les institucions representades pels membres de la comissió de treball aportaran part de la jornada laboral dels seus tècnics per l'assistència a les convocatòries de treball i la feina i elaboració de tasques planificades per al desenvolupament del projecte.

El *Ple de l'observatori* s'haurà de comprometre en l'assignació del pressupost imprescindible i necessari per a la implantació del projecte quan aquesta ho requereixi. La quantia del pressupost per a cada fase del projecte formarà part essencial del desenvolupament del mateix.

8. Organització del treball

Donades la complexitat i abast del projecte, l'aspecte organitzatiu en quant a la distribució de tasques, grups de feina i lideratge serà essencial.

Aquest projecte combina una dimensió longitudinal en el temps en quant al desenvolupament de les diferents fases de cada eix (conceptualització, disseny, implantació i seguiment) amb una transversal en quant a la sincronització en el treball en cada eix. Aquest fet obliga a una feina coordinada de diferents grups de treball fent feines diferents i en paral·lel.

A l'apartat següent veiem una proposta de temporització en la que quatre equips de treball treballen al mateix temps especialitzats en eixos diferents i coordinats.

9. Temporalització:

2016 – 2018. Eixos de DETECCIÓ – AVALUACIÓ – VALORACIÓ - INTERVENCIÓ.

- 1er trimestre 2016:
 - **Creació i organització d'equips de treball.**
- 2n trimestre i 2n semestre 2016:
 - **Treball dels equips per dissenyar las fases d'actuació del sistema:**
 - a) **Detecció**
 - b) **Valoració**
 - c) **Intervenció**
- 1er semestre 2017:
 - **Disseny de l'avaluació dels resultats i el funcionament del sistema.**
- 1er i 2n semestre 2018:
 - **Implementació i avaluació del sistema.**

10. Suport extern. Supervisió.

El lideratge del projecte requerirà del imprescindible suport especialitzat extern vers la naturalesa del projecte. La coordinació del projecte garantirà la recerca i inclusió d'espais de supervisió especialitzada en la matèria per a cada una de les fases del projecte i per a cada un dels eixos.

11. Referències bibliogràfiques

- Bazo, T. (2001). Negligencia y malos tratos a las personas mayores en España. *Revista Española de Geriátria y Gerontología*, 36, 8-14.
- Garre-Olmo, J., Planas-Pujol, X., López-Pousa, S. Juvinya, D. i Vilalta-Franch, J. (2009). Prevalence and risk factors of suspected elder abuse subtypes in people aged 75 and older. *Journal of the American Geriatrics Society*, 57, 815–822. doi: 10.1111/j.1532-5415.2009.02221.x
- Pérez-Cárceles, M.D., Rubio, L., Pereniguez, J.E., Pérez-Flóres, D., Osuna, E. i Luna, A. (2008). Suspicion of elder abuse in south eastern Spain: The extent and risk factors. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 49, 132–137. doi: 10.1016/j.archger.2008.06.002
- Risco, C., Paniagua, M.C., Jiménez, G., Poblador, M.D., Molina, L. i Buitrago, F. (2005). Prevalencia y factores de riesgo de sospecha de maltrato en población anciana. *Medicina Clínica*, 125. doi: 10.1157/13076463
- Sancho, M. (Dir.). (2011). *Estudio de prevalencia de malos tratos a personas mayores en la comunidad autónoma del País Vasco*. Vitoria_Gasteiz: Gobierno Vasco. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales
- World Health Organization (2011). *European Report on Preventing Elder Maltreatment*. Roma: World Health Organization.